

Teksts — Alise Zita Zeidaka
Foto — Edmunds Brencis



Kāpēc vērts strādāt skolā?
Kādam jābūt labam pedagogam?
Rakstu sērija par gados jauniem cilvēkiem,
kuri skolā atraduši savu aicinājumu

Zini, uz ko paraksties?

Jaunmārupes pamatskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja **Simona Neifalte** ir pārliecināta — skolotājam jābūt ar stingru stāju. Auklēties nedrīkst! Tomēr viņai ir svarīgas arī sirsnīgas un cilvēcīgas attiecības

JAU bērībā Simona zināja, ka grib strādāt skolā. Tētis bija nopircis tāfelīti, mamma – kladītes, un meitenei patika «spēlēt skolās». Bet, kad tante – latviešu valodas un literatūras skolotāja – Simonai parādīja savu skolēnu radošos darbiņus, meitenes sirds notricēja: «Cik brīnišķīgi!»

Simona nebija teicamniece, gluži pretēji – dumpiniece. «Pusaudžu vecumā biju traks bērns! Draugi nespēj noticēt, ka tagad strādāju skolā.» Viņasprāt, bieži par skolotājiem kļūst nevis «labinieki», bet gan tie, kurus aizrauj kāds mācību priekšmets. Simonai tā ir latviešu valoda un literatūra. «Ezeres vidusskolā man bija brīnišķīga skolotāja un klases audzinātāja. Tieši viņa mani pabīdīja uz šo profesiju, raisīja mīlestību pret latviešu valodu,» saka skolotāja.

Taču vispirms meitene izmācījās par frizieri. Saprotot, ka darbs neaizrauj, nolēma studēt. Izvēle krita par labu baltu filoloģijai – to bija mācījusies viņas tante, turklāt Simonas vecāki ir lietuvieši, tāpēc viņu vienmēr interesējusi arī lituānistika.

«Vai tu zini, uz ko paraksties?» brīdināja tante, kad Simona apsvēra domu kļūt par skolotāju. Iespējams, tieši spīts viņu dzina uz priekšu. «Vienkārši zināju, ka to

«Bungas ļauj izlādēt visu negatīvo un piepildīt sevi ar jaunu spēku»

gribu!» Un tā jau ceturto gadu Simona un viņas tante Jolanta ir kolēģes Jaunmārupes pamatskolā. Patlaban jaunā skolotāja māca 5.–7. klases un ir sesto audzinātāja.

JĀBŪT PRASĪGAI!

«Bail nav?» pirmajā darba dienā vaicāja direktore. «Iespējams, esmu radīta šim darbam, man nebija baiļu sajūtas. Tomēr zināju – viegli nebūs!» atceras Simona. Taču darbs izrādās pavisam citāds, nekā jauns, entuziasma un ideālu pilns skolotājs iedomājās. Īstā sāls sajūtama, vienīgi nostājoties 25 acu pāru priekšā. «Jau no sākuma sapratu – jābūt prasīgai! Skolotājs

nevar būt supersmaidīgs un priecīgs par visām bērnu izdarībām,» skolotāja ir diezgan stingra. Ar skolēniem neauklējas un atlaides nedod. Ja kāds bērns sagāzis podus, skolotāja izsauc mierīgi aprunāties. «Runāju kā ar pieaugušiem cilvēkiem. Viens pret vienu.» Tikai tā skolēni var iemācīties būt atbildīgi par saviem vārdiem un darbiem.

Protams, reizēm ar aprunāšanos nepietiek un ir jāinformē vecāki. Parasti viņi ir saprotoši, bet gadās arī tā, ka mamma vai tētis, nespēdami pieņemt, ka vaina ir pašā bērņā, uzrūc skolotājam. Dažreiz kāds bērns dusmās pasaka kaut ko nejauku. Simona cenšas neņemt pie sirds. «Visi ir tikai cilvēki. Katrs var būt sliktā omā un jūtu uzplūdā sarunāt to, ko nemaz nedomā.»

Skolotāja profesijā ir svarīgi nodalīt darbu no privātās dzīves. «Protams, no darbu labošanas mājās izbēgt nevar,» Simona piebilst. Taču viņa ir aktīva dzīvesveida cienītāja, dejo hiphopu, apmeklē sporta zāli un spēlē bungas. «It īpaši bungas ļauj izlādēt visu negatīvo un piepildīt sevi ar jaunu spēku.» Kopā ar sporta skolotājiem un skolas apsargu Simona spēlē volejbolu un piedalās mačos. Patiku pret kustību viņa māca arī skolēniem, un bērni ieklausās – skeito, spēlē futbolu, iet ārā.



CILVĒCĪGAS ATTIECĪBAS

Mācoties Latvijas Universitātes pedagogiskajosursos, Simona rakstīja pētījumu par mobingu. «Godīgi varu pateikt – mūsu skolā neko tādu neesmu redzējusi!» Bērni mēdz cits citu apbižot, ķildoties, taču, tiklīdz redzams, ka kaut kas nav kārtībā, skolotāji metas situāciju noskaidrot. Simona tad aicina skolēnus uz klases telpu, un visi kopā izspēlē kādu spēli. Piemēram, sastājas aplī un nosauc vienu blakus stāvošā labo īpašību. Pēc tam – vienu slikto. Un tad to, kas todien ir nokaitinājies. Kad visas kārtis atklātas, skolotāja ar bērniem cenšas tikt skaidrībā, kāpēc strīds izcēlies un kā situāciju izlabot. «Pēc divām stundām visi atkal ir draugi!» Paņēmienu, kā strādāt ar skolēniem, Simona meklē grāmatās, internetā vai izdomā pati.

Draudzīgas, cilvēcīgas attiecības un atklātība ir ļoti svarīgas. «Nezinu, vai tas ir mans nopelns, vai bērni šobrīd tādi ir, bet skolēni ir ļoti atklāti.» Viņi uztic Simonai savus noslēpumus, un viņa ir informēta par savas klases «mīlas dzīvi». Arī skolotāja pastāsta šo to par sevi, tomēr draudzīgās attie-

cības netraucē mācībām. Tajā svarīgākais ir stingri principi.

Savas karjeras laikā Simona, protams, ir pieredzējusi arī situāciju, kad tiešām nezina, ko iesākt. Kāds audzināmās klases bērns sadusmojies un sācis kliegt uz citu skolotāju. «Apstulbu. Ko darīt?» Nācās vēlāk prasīt padomu kolēģiem. Skolotāja priecājas par savu «aizmuguri» – tanti Jolantu un citiem kolēģiem, kam lūgt padomu. Visas piecas skolas latviešu valodas skolotājas dalās ar materiāliem, idejām un pieredzi, kopā ved bērņus uz muzejiem un rīko pasākumus.

AR GRĀMATU VIEN NEPIETIEK

Simona uzskata, ka lielākā problēma skolā ir telefoni un citi «gadžeti». Ar tiem bērni pavada pārāk daudz laika! Latviešu valodas un literatūras stundās par to klātbūtni nevar būt ne runas. «Ja nepieciešams, runāju ar vecākiem, atsaucos uz skolas iekšējās kārtības noteikumiem, lieku rakstīt paskaidrojumu. Šajā jautājumā nedrīkst būt piekāpīgs.» Lai kā censtos, skolotāja spēkos nav ietekmēt bērna kāri «sēdēt» telefonā. Tā ir ģimenes atbildība.

Virtuālā pasaule ir spēcīga konkurente grāmatām. Ir bērni, kam lasīšana ir kā zobu sāpes, tomēr aptuveni puse Simonas skolēnu lasa ar interesi. Bērni mainās ar grāmatām. «Dažreiz par strīdas, kura kārta tagad lasīt!»

Kā mūsdienās mācīt literatūru? Svarīgs ir vizuālais materiāls. Jālasa Jāņa Klīdzēja *Cilvēka bērns*? Talkā nāk fragmenti no filmas, un bērniem rodas vēlme turpināt lasīt. Kad iznāca filma *Dvēseļu putenis*, vairāki 6. un 7. klases skolēni, neviena nesku bināti, izlasīja Aleksandra Grīna romānu. «Bērņus interesē skatāmais. Ja atrod veidu, kā literatūru ar to apvienot, viss labi strādā!» Simona ir pamanījusi, ka skolēnus aizrauj rakstnieka dzīves nianses un sīkumi, ģimenes fotogrāfijas. Ar gadskaitļiem vien nepietiek. Nesen kāds bērns, ar interesi noklausījies stāstījumā par Ojāru Vācieti, vaicājis: «Skolotāj, vai jūs zināt, kā viņš nomira?»

JĀPROT SEVI PASNIEGT

Simona labi redz, cik daudz svešvārdu, jaunvārdu un anglicismu ir jauniešu leksikā. Taču skolēni zina, ka viņas kabinetā jācenšas runāt latviski, un piedomā. Taču, kad noskan zvans, savā starpā sarunājoties atgriežas angļu valoda. Skolotāja uzskata – tas ir normāli. Laiki mainās. Viņas paaudzes valodā taču arī ir ievazājumi – «koroče» un «ķipa!» «Varbūt pēc dažiem gadiem topā būs spāņu valoda?» viņa pasmaida.

Kad latviešu valodas stundās jāmācās kāda sarežģīta tēma, atskan skolēnu iecienītais jautājums: «Ko ar to dzīvē iesāksim?» Simona atbild: «Gramatika jāmācās kaut vai tādēļ, lai sociālajos tīklos uzrakstītu komentāru bez ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdām. Tā, lai nav kauns. Esat taču redzējuši kādu briesmīgi uzrakstītu komentāru un nodomājuši: labāk nebūtu rakstījis!» Bērni piekrīt. Skolotāja ar mūsdienīgiem piemēriem mēģina izskaidrot – valoda ir veids, kā cilvēks sevi publiski pasniedz. Tāpēc jāpie-domā un, arī čatojot ar skolotāju, jāraksta «ē» ar garumzīmi, nevis divi «e».

Daudzi pieaugušie baidās no skolas. «Skolotāj, jūsu vietā jau sen būtu nojūdzies!» viņas darbu apbrīno vecāki. Simona atzīst, ka būt skolotājam ir izaicinājums – bērniem dota liela visatļautība, viņi ir tieši, atklāti, ātri pieaug. Tēmas, kas padsmiņgadiem kādreiz bija tabu, tagad šķiet pašsaprotamas. «Darbs ir grūts. Skolotājs nedrīkst būt izsists no sliedēm un pārāk ļauties emocijām,» uzskata skolotāja. Savu izvēli viņa nenožēlo. Tas ir tā vērts! ●